

ГЛАГОЛ *СЛУЖИТЬ* И ЊЕГОВИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Предмет датог рада је употреба глагола *служить* у руском језику и његови еквиваленти у српском. Пажња је у највећој мери усмерена на употребу датог глагола у саставу једног типа синтаксичких конструкција које гради. У таквој се употреби дати глагол десемантизује и поприма улогу глаголске копуле. Његова десемантизација у оваквој употреби није потпуна, будући да он задржава део свог примарног значења, што га дистанцира од „праве“ копуле – глагола *быть* и сврстава у групу семикопулативних глагола у руском језику. Полисемичност овог глагола усмерила је анализу и на друга значења и употребне могућности датог глагола, представљени су и системски еквиваленти у српском језику.

Кључне речи: глагол, служити, копула, десемантизација, руски језик, српски језик.

The paper addresses the use of the Russian verb *служить* (to serve) and its equivalents in the Serbian language. The main focus of attention is the use of a given verb in the composition of a type of syntactic constructions it constructs. In such use the given verb is desemantized and assumes the role of the verb copula. Its desemantization in such usage is not complete, since it retains some of its primary meaning, which separates it from the “real” copula — the verb *to be* (*быть*) – and classifies it as a semicopulative verb in the Russian language. The polysemy of this verb directed the analysis to other meanings and usable possibilities of the given verb, and systemic equivalents in the Serbian language were presented.

Keywords: verb to serve, copula, desemantization, Russian language, Serbian language.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.

Дато истраживање је засновано на примерима са употребом глагола *служить*, ексцерпираних у националном корпусу руског језика (www.ruscorpora.ru) и у корпусу новинских текстова (<http://lexicol.philol.msu.ru/cgi-bin/koi/corpus.corpus.query>), доступним на интернету. Поред поменутих извора, као полазна тачка за анализу послужили су нам различити речници руског језика, који су наведени на крају рада.

Анализу датог глагола започећемо прегледом лексичко-семантичких особина глагола *служить* и описом појединачних значења која наводе лексикографски извори, што нам сведочи о његовој полисемичности. Централни део анализе биће посвећен употреби датог глагола у функцији семикопулативног глагола, јер у саставу синтаксичке конструкције коју гради у тој улози има веома фреквентну употребу у руском језику.

Глагол *служить* је често био предмет истраживања бројних руских (и страних) лингвиста и то управо са аспекта припадности групи семикопулативних глагола у руском језику (Авилова 1976; Акимова 1969; Арутюнова 1980; Валгина 1978;

Всеволодова, Шувалова 1989; Глазман 1962, 1963; Голицына 1983; Крстић 2006, 2014, 2018; Попова 2011; Степанов 1980; Чернов 1976 и др.). Поред глагола *служить*, ову групу сачињавају и глаголи: *являться, состоять, представлять (собой)* и др., посебан тип копулативних (спонских) глагола у руском језику, који поред „праве“ копуле – глагола *быть* имају способност да творе један тип синтаксичких конструкција, о којима ће нешто касније бити речи. Глагол *служить* засебно (изван ове групе) је био предмет истраживања у неколико наврата (Руднев 2014; Цзин 2019). Д. Руднев у свом раду пише о историји формирања глаголске копуле *служить* у руском језику, а Ли Цзин анализира глагол *служить* са аспекта теорије прототипа и наводи еквиваленте у кинеском језику. Новина нашег истраживања засниваће се на представљању системских еквивалената у српском језику.

ЕТИМОЛОГИЈА.

Етимологија овог глагола се везује за именицу *слуга* (старорус. *слуга*, старослов. *слоуга* (старогрчки *ὄππρέτης, διάκονος*). Будући да *слуга* означава некога ко служи, помаже, налази се у потчињеном положају у односу на онога коме служи, отуд се и примарно значење овог глагола везује управо за такву функцију: *служить* / срп. *служити* (некоме):

Я думал, истинно служу государю и отечеству, а на поверку выходит, что я служу Барклаю. (www.ruscorpora.ru)

Именици *слуга*, од које је изведен глагол *служить*, сродне су именице изведене из истог корена: *служитель, служение, служба, служака, служанка*, као и глаголи: *служиться, прислужить* и *прослужить*. Сви наведени облици везују се за значење ‘служити некоме или нечему.’

ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКЕ ОСОБИНЕ ГЛАГОЛА СЛУЖИТЬ.

Глагол *служить* је непрелазни глагол несвршеног вида, који има изражену полисемију. Видски пар му је глагол *послужить*, али није адекватан сваком од наведених значења (в. даље – 4. и 5. значење).

Увид у лексикографске податке омогућио нам је да уочимо изразиту полисемичност глагола *служить*, који се, поред свог примарног и најфреквентнијег значења – ‘служити’ (имати функцију), веома често користи у другим, мање или више блиским значењима. Најтипичнији представник дате лексичко-семантичке категорије, коме припада централно место, је наведени глагол употребљен у значењу ‘служити’, ‘имати функцију’, док и све друге лексичко-семантичке варијанте значења овог глагола такође сачињавају дату категорију. Наведена значења могу бити у међусобној директној или индиректној вези, а у зависности од контекста свако од поменутих значења може преузети доминантну улогу.

Полисемија се јавља када реч добија додатно значење, које се временом удаљава од првобитног смисла. Лексикографски извори приказују следећа значења глагола *служить* (в.: Речници):

1.1 ‘Работать по найму, исполнять обязанности служащего.’ – *Изволите служить? – Теперь нет; дела мои требовали, чтоб я покинул службу на некоторое время.* (Герцен, Записки одного молодого человека).

1.2 'Быть слугой, прислугой.' У *тети* каждую неделю менялись кухарки и горничные. Из своих деревенских никто не шел служить и приходилось нанимать дальних. (Чехов, В родном углу).

1.3 кому. 'Исполнять какие-л. обязанности по отношению к кому-л., выполнять чью-л. волю, находясь в чьей-л. власти, подчиняясь кому-л.' – *Скрывавшиеся в лесах остатки побежденных вернулись в город и стали служить победителям.* (А. Н. Толстой, Аэлита) || *Оказывать какие-л. услуги кому-л.* [Купавина:] *Мне нужно посоветоваться, а не с кем было. Вы мне не откажете?* [Глафира:] *Рада служить вам всем, чем могу.* (А. Островский, Волки и овцы).¹

Употребљен у наведена три (међусобно веома блиска) значења, глагол *служить* означава 'радити по нечијој вољи', 'служити некоме', 'бити у потчињеном положају у односу на некога', 'бити слуга'. Речи са заједничким кореном (-слуг-): *слуга, служанка, служить* поседују исто значење: 'пружати услугу', 'служити некоме'.

У српском језику еквивалентан је глагол *служити*, а такође постоји група речи са истим кореном (*слуга, служавка, послуга*), која одговара наведеном значењу у руском језику.

2. 'Исполнять воинские обязанности, быть на военной службе.' *Господин Перекатов служил некогда в кавалерии.* (Тургенев, Бретер).

У оваквој употреби глагол *служить* има значење 'служити војску', 'служити отаџбини', што је од 1874. године у Руској империји постала обавеза мушке популације.

Еквивалент у српском језику је исти: *служити војску, служити отаџбини*, што је такође у минулим временима у Србији представљало обавезу лицима мушког пола.

3. кому-чему. 'Работать, трудиться во имя чего-л., на благо кого-, чего-л.' *Я лиру посвятил народу своему. Быть может, я умру неведомый ему, Но я ему служил – и сердцем я спокоен* (Н. Некрасов, Элегия).

Употребљен на овај начин, глагол *служить* носи смисао 'радити, трудити се, залагати се за нечије/некакво добро'. У руском језику постоји фраза *служить детям или мужу*, која има смисао 'бринути се о деци или мужу', што се у традиционалној руској породици сматра обавезом жене, која даје све од себе за добробит своје породице (служи својој породици).

Српски еквивалент у овом случају је глагол *залагати се, бринути се, посветити се некоме/нечему*. У српском језику глагол *служити* може бити употребљен на овај начин у одређеном контексту (*служити мужу*), али у таквој употреби поприма смисао 'бити у потчињеном положају у односу на мужа', стога би за савремени српски језик био адекватнији глагол *посветити се* (*Она се посветила своме мужу, деци, породици*). У српском језику се 'посвећујемо' и неким вишим циљевима, идеалима, постизању одређених резултата у корист свога народа, државе и сл.

¹ Наведена три значења (која смо подвели у подгрупу једног значења) речници наводе засебно.

4. (сов. послужить). 'Выполнять свое назначение' (о частях, органах тела, вещах, орудиях и т. п.). *Я утомился от усиленной работы, мозг отказывался служить.* (Серафимович, Прогулка). || чем, для чего. Выполнять. какое-л. назначение, использоваться для чего-л. *Красный широкий сафьянный диван очевидно служил Рогожину постелью.* (Достоевский, Идиот).

У наведеном значењу субјекат није живо биће, већ неку функцију 'служи' (испуњава) део тела човека (мозак, срце) или неки комад намештаја, одећа, обућа, оружје или оруђе. У примеру *Атомные подводные лодки, аэробусы, гигантские плотины, ядерные реакторы не могут служить вечно* – уочава се веза са значењем 'служить в армии' (као што војску служе војници), тј. војсци служе како жива бића, тако и предмети (оружје, оруђе и сл.), а у примеру *Красный широкий сафьянный диван очевидно служил Рогожину постелью* – можемо говорити о ширењу употребе горенаведеног значења у сферу свакодневног говора (Цзин 2019).

У српском језику се у овом значењу такође користи глагол *служити*: *кауч служи за спавање, касарне служе војсци, ово посуђе више ни за шта не служи.* Када се глагол *служить* везује за неки део човековог тела (*голова отказывается служить*) обично је реч о алегорији, тј. указује се на то да 'глава (мозак) не ради како треба', док би српски еквивалент у овом случају био 'издала (га) је памет' (*памет га више не служи*).

5. (сов. послужить) чем. В сочетании с некоторыми существительными начинается: 'быть, являться чем-л.' Служить примером. Служить доказательством. *Отец повел плечами и поправил шляпу на голове – что у него всегда служило признаком нетерпения.* (Тургенев, Первая любовь).

Структуре овог типа (*служить примером, служить доказательством*) карактеристичне су пре свега за научни стил језика, у којима је субјекат најчешће апстрактна именица са значењем 'вршити неку функцију'.

Српски еквивалент и у овом значењу био би глагол *служити*, који се такође најчешће везује уз апстрактне именице: *служити као пример (некоме), служити као доказ (нечему)* и сл.

6. перех. и без доп. 'Отправлять церковную службу'. *Служил новый поп, отец Александр.* (Эртель, Гарденины).

Руски фразеологизми *молебен служить, служить обедню, служить литургию* користе се у значењу 'совершать церковные обряды' (вршити црквене обреде). Дато значење тесно је повезано са значењем 'служить в армии', јер 'служити војску' представља обавезу пред државом, а 'служити у цркви' – обавезу пред Богом. У Библији се такође говори о служењу Богу, што у себи носи одређену конотацију потчињености и односу *слуга – господар*, верници су потчињени Богу, као и војници своме официру.

У српском језику се у овом значењу користи исти глагол: *служити литургију, служити мису*, али и *вршити* (*вршити црквене обреде, вршити службу*).

7. 'Стоять на задних лапах, вытянув или подняв передние' (о некоторых животных). – *Прыгай, Перезвон, служи! Служи! – завопил Коля, вскочив с места, и собака, став на задние лапы, вытянулась прямо перед постелькой Илюши.* (Достоевский, Братья Карамазовы). (СРЯ 1999)

На први поглед нам се може учинити да семантика у овом случају нема везе са семантиком у претходно наведеним примерима. Међутим, ово значење глагола *служити* може врло лако да се повеже са горенаведеним значењима. Наиме, пси – на које се односи дата употреба су такође ‘служили војсци’, помажући људима својим истанчаним њухом у откривању мина и сл. То су ‘службени пси’ и попут војника, служе у војсци. Управо одатле је потекла најједноставнија команда упућена псима: *Служи!*, која се данас користи приликом дресирања паса како би се научили да стоје на задњим шапама (Цзин 2019).

У српском језику се глагол *служити* не користи у оваквом значењу. Приликом дресуре паса најчешће можемо чути команде: *седи, лежи, устани, дођи, донеси* и др., а у овом случају (стојати на задњим шапама) српски еквивалент би био глагол *шени* (*Шени!*).

Анализа лексичко-семантичких особина глагола *служити* омогућила нам је да уочимо да је само у два значења остварена опозиција *служити* – *послужити* (4. и 5. значење), односно да је употреба свршеног вида могућа једино када се глагол *служити* користи уз именице које означавају неживо (уз апстрактне именице или именице које означавају предмете, оруђе, оружје и сл.).

Када посматрамо еквиваленте у српском језику, уочавамо да је у већини значења еквивалентан исти глагол: *служити* (осим у значењима 3 и 7). У 3. значењу (‘работати, трудити се во имя чего-л., на благо кого-, чего-л.’) у српском језику користе се глаголи: *залагати се, бринути се, посветити се некоме/нечему*, док је у 7. значењу, у којем се употреба овог глагола односи на псе (‘стояти на задних лапах, вытянув или подняв передние’) за српски језик карактеристична употреба глагола *шени*.

ГЛАГОЛ *СЛУЖИТЬ* У КОПУЛАТИВНОЈ ФУНКЦИЈИ.

Једино се пето (горенаведено) значење датог глагола (*служити* (кем-, чем-л.)) у извесној мери разликује по својој употреби од осталих наведених значења: ‘бити, представљати’. Само у оваквој употреби дати глагол не представља самостални пунозначни глагол, већ се може реализовати једино у саставу сложеног именског предиката. У таквим конструкцијама он своје значење везује за значење именског дела дате конструкције и заједно чине једну семантичку целину. Значење такве конструкције зависи првенствено од њеног именског дела, а глагол *служити* има спонску улогу (копулативну). У спојевима овог типа његов задатак је да повеже два именска дела: именски део у номинативу (предњи део конструкције) са именским делом у инструменталу (задњи део конструкције). Спонски глаголи обично заузимају средишње место у таквим конструкцијама и имају везивну улогу. Задњи део конструкције (именски део у инструменталу) најчешће чини именица или (ређе) придев:

Люди верили, что имя человека служит источником его счастья и сил и каждый раз, когда его произносят, оно как будто немного снашивается. (www.ruscorpora.ru)

Важно је истаћи да глаголи овог типа у описаним конструкцијама ипак не бивају потпуно десемантизовани. Десемантизација најчешће доводи до изједначавања у значењу са глаголом *бити, представљати* (*быть* (кем-, чем-л.)), јав-

лється (кем-, чем-л.), представлять собой), које глагол *служить* поприма у саставу датих конструкција. За разлику од копулативног глагола *быть* (кем-, чем-л.), који се једини сматра „правим“ спонским глаголом, глаголи *служить* (кем-, чем-л.), *являются* (кем-, чем-л.), *представляют собой*, *состоятъ* (в чем), *закключаются* (в чем) и сл., називају се семикопулативним (полуспонским) глаголима, управо због тога што у овакве конструкције уносе делимично очувано сопствено примарно значење (Всеволодова, 2000: 55):

служить – указује на функцију субјекта (*Нефть служит сырьем для фармацевтики.*)

являются – има значење оцене (*Нефть является (не: служит!) прекрасным сырьем для фармацевтики.*)

представляют собой – користи се када се субјекат карактерише по форми, структури и сл. (*Нефть представляет собой густую темную маслянистую жидкость.*).

Употреба глаголских копула је карактеристична за биноминативне реченице, у којима глаголи овог типа имају ослабљено лексичко значење и првенствено врше граматичку улогу, а значење се, као што смо истакли, изражава именским делом дате конструкције (Крстић (Радовановић) 2006, 2014, 2018).

Десемантизација глагола *служить* (кем-, чем-л.) испољава се на неколико нивоа: код граматичких категорија вида, времена и лица, у сфери употребе, (не)могућности успостављања синонимских односа итд. Када се посматра категорија вида овог глагола, могу се уочити следеће чињенице: за разлику од других семикопулативних глагола овог типа (*являются* (кем-, чем-л.), *представляют собой* и др.), код којих у оваквој употреби форми несвршеног вида не одговара његов парњак свршеног вида (*являются* (кем-, чем-л.) $\neq$ *явятся*; *представляют собой* $\neq$ *представитъ*), код глагола *служить* (кем-, чем-л.) ситуација је супротна. Наиме, управо у оваквој употреби му је адекватан видски парњак – глагол *послужить*, док у осталим употребама овог глагола – није. Десемантизација се огледа и у ограниченој употреби категорије лица и времена копулативног глагола *служить* (кем-, чем-л.), јер се у оваквој функцији он претежно користи у садашњем времену, у 3. лицу јединине или множине. Са друге стране, пунозначни глагол *служить* има регуларну употребу у свим лицима и релативно подједнаку употребу у свим глаголским временима. Десемантизацију овог глагола показује и ограничена сфера његове употребе. Глагол *служить* (кем-, чем-л.) је у највећој мери типичан за научни стил језика, јер се веома често користи у различитим дефиницијама. Заступљен је и у публицистици, пословном стилу језика, док говорном стилу (у оваквој употреби) није својствен. За разлику од њега, глагол *служить* не познаје стилска ограничења. На десемантизацију овог глагола указује и (не)могућност успостављања синонимских односа. Док глагол *служить* има читав низ различитих синонима: *работать*, *состоятъ*, *подчиняться*, *поклоняться*, *предназначаться*, *помогать*, *угождать*, *ухаживать*, *содействовать*, *прислуживать*, *услуживать*, *повиноваться*, *священнодействовать*, *действовать*, *фурычить* и др., глаголу *служить* (кем-, чем-л.) синонимични су искључиво семикопулативни глаголи са значењем 'бити' (*быть* (кем-, чем-л.), *являются* (кем-, чем-л.), *являют собой* / *из себя* (кого-

, что-л.), *изображать собой* / *из себя* (кого-, что-л.), *выступать в качестве* (кого-, чего-л.), *представлять собой*). Најзад, треба истаћи да десемантизација не своди глагол *служить* (кем-, чем-л.) искључиво на показатеља граматичких категорија сложеног предиката, већ дати глагол ипак задржава одређени семантички потенцијал, који испољава у оквиру конструкција чији је саставни део. Значење које изражавају овакве конструкције не припада глаголу, већ читавој конструкцији, а оно зависи првенствено од њеног именског дела.

АСОЦИЈАЦИЈЕ.

Најчешће асоцијације које се односе на овај глагол су пре свега везане за војну терминологију: *армия, солдат, военный, флот, войско, разведка, штаб, кавалерия, спецназ, командование, охрана, гвардия, полк, граница, отряд, авиация, пехота, война, легион, артиллерия, корпус, контрразведка, гарнизон*; затим за државну службу: *полиция, милиция, министерство, отдел, орган, управление, посольство, Россия, контора, начальство, город, должность*; за породицу и дом: *двор, дом, отец*; за црквену службу: *храм, церковь, священник* (<https://kartaslov.ru/значение-слова/служить>).

Највећи број асоцијација односи се на војну терминологију. Ови подаци нам указују на то да се употреба овог глагола, који се примарно везује за службу у војсци, службу домовини, раширила и на друге сфере живота, па тако и оружје може да *служи* војнику (војсци), као и пас. Поред војне службе, човеку *служе* и предмети који га окружују и који су му неопходни за живот, *служи* му и памет, срце, руке.

ИМЕНИЦЕ КОЈЕ СЕ КОРИСТЕ СА ГЛАГОЛОМ *СЛУЖИТЬ*.

Именице, које се најчешће користе са глаголом *служить* су бројне: *отец, год, замок, сын, камень, человек, брат, предок, дерево, флот, помещение, стена, день, митрополит, муж, священник, парень, дед, место, имя, здание, торговля, офицер, корабль, время, папа, мать, помост, река, ребёнок, храм, оружие, родитель, обстоятельство, одежда, женищина, солдат, слово, башина, меч, рука, орган, дядя, повод, пример, друг, жизнь, остров, епископ, окно, семья, животное, зал, воин, родственник, часть, лейтенант, цифра* и др. (<https://kartaslov.ru/значение-слова/служить>).

Анализа именица које се најчешће везују са глаголом *служить* показала нам је да се уз дати глагол највише користе именице из сфере опште лексике, односно жива бића и предмети из свакодневног живота човека. То нам указује на чињеницу да је дати глагол широко распрострањен у свакодневној употреби. Поред опште лексике, фреквантан је у научном стилу језика (*обстоятельство, пример*), широку употребу има у области војне терминологије (*солдат, воин, офицер*), као и у домену црквене лексике (*митрополит, епископ, священник*).

СПОЈЕВИ РЕЧИ И ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СА ГЛАГОЛОМ *СЛУЖИТЬ*.

Анализа прикупљеног материјала омогућила нам је да уочимо најтипичније спојеве речи који се користе са глаголом *служить*: *служить причиной, осно-*

вой, примером, поводом, источником, доказательством, основанием, сигналом, средством, началом, защитой, образцом, толчком, местом, опорой, подтверждением, предметом, признаком, верой и правдой, напоминанием, иллюстрацией, ориентиром, оправданием, символом, материалом, гарантией, знаком, орудием, утешением, оружием, проводником, моделью, свидетельством, каталлизатором, залогом, препятствием, базой, показателем, инструментом, фактором, предлогом, выражением, объяснением, центром, ответом, ключом, аргументом итд.; као и фразеологизме: *служить Бахусу* и *служить мамоне*. Фразеологизам *служить Бахусу* је шаљивог карактера и значи ‘пити вино, пијанчити, приносити жртву богу вина’ (*поклоняться Бахусу* / *служить Бахусу*). Бахус је у римској митологији представљао бога вина и весеља. Фразеологизам *служить мамоне* је религиозног карактера и односи се на Мамону – сиријско божанство, заштитницу земаљских блага, односно богатства. Дати фразеологизам има значење да су духовно и материјално неспојиви (‘Не можете служити Богу и мамоне’).

Анализа асоцијација везаних за глагол *служить* показала је да се највећи број асоцијација односи на лексику из области војне терминологије, док смо увидом у списак именица које се најчешће користе са овим глаголом уочили да су у више од 60% примера употребљене именице које припадају сфери опште лексике. Најчешћи спојеви речи нам дају сасвим другачију слику – код њих се уз глагол *служить* у готово 90% примера користе апстрактне именице, својствене, пре свега, научном стилу језика.

Након спроведеног истраживања на примерима из Националног корпуса руског језика и Корпуса новинских текстова, дошли смо до закључка да је дати глагол најфреквентнији у сфери опште лексике (42%), затим војне терминологије (29%), у сфери црквене терминологије (18%) и осталим (горенаведеним) значењима (11%).

ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ.

Извршена анализа омогућила нам је да дођемо до неколико значајних запажања: глагол *служить* има изражену полисемију, а у зависности од значења и широк спектар употребних могућности у различитим сферама. Најчешћу употребу дати глагол има у значењу ‘вршити одређену функцију’; ‘служити у војсци’; ‘радити, бити у служби / служити (интересима) државе, друштва’; ‘служити (некоме), бити у подређеном положају’; док се незнатно ређе односи на црквену службу или заповедање псу да стане на задње ноге. Поред наведених значења у којима се глагол *служить* понаша као самостални (пунозначни) глагол са регуларном употребом, издвојили смо једно значење које одступа од претходно поменутих: ‘бити, представљати.’ Овакво значење дати глагол има када се користи у саставу сложеног именског предиката, где врши функцију спонског глагола. У оквиру таквих конструкција он подлеже десемантизацији и поприма значење ‘бити, представљати’ и првенствено врши граматичку улогу. Значење оваквих конструкција првенствено зависи од именског дела, али семикопулативни глаголи (у овом случају глагол *служить*) чувају део свог примарног значења (за разлику од копулативног глагола *быть*) и уносе

га у конструкцију чији су саставни део. Анализом употребе глагола *служить* у осталим значењима, учили смо да је најфреквентнији у сфери опште лексике, у области војне терминологије, као и у другим наведеним значењима.

Цитирана литература

- Авилова, Наталья С. Вид глагола и семантика глагольного слова. Москва, 1976.
[Avilova, Natal'â S. Vid glagola i semantika glagol'nogo slova. Moskva, 1976]
- Акимова, Галина. Н. Полужнаменательные и знаменательные связки в языке Ломоносова. Очерки по истории русского языка и литературы 18 в., вып.2-3. Казань, 1969.
[Akimova, Galina. N. Poluznamenatel'nye i znamenatel'nye svâzki v âzyke Lomonosova. Ocherki po istorii russkogo âzyka i literatury 18 v., vyp.2-3. Kazan', 1969]
- Арутюнова, Нина Д. Сокровенная связка /к проблеме предикативного отношения/. Москва: Известия Академии наук СССР, Серия литературы и языка, Т. 39, 4, 1980.
[Arutûnova, Nina D. Sokrovennaâ svâzka /k probleme predikativnogo otnosheniâ/. Moskva: Izvestiâ Akademii nauk SSSR, Seriâ literatury i âzyka, T. 39, 4, 1980]
- Бондарко, Александр В. Грамматическая категория и контекст. Ленинград: АН СССР, "Наука", 1971.
[Bondarko, Aleksandr V. Grammaticheskaâ kategoriâ i kontekst. Leningrad: ANSSSR, "Nauka", 1971]
- Валгина, Нина С. Синтаксис современного русского языка. Москва, 1978.
[Valgina, Nina S. Sinataksis sovremennogo russkogo âzyka. Moskva, 1978]
- Всеволодова, Майя В. Теория функционально-коммуникативного синтаксиса. Москва: МГУ, 2000.
[Vsevolodova, Maïâ V. Teoriâ funktsional'no-kommunikativnogo sintaksisa. Moskva: MGU, 2000]
- Всеволодова, Майя В., Светлана А. Шувалова. Вопросы коммуникативно-функционального описания синтаксического строя русского языка. Москва: МГУ, 1989.
[Vsevolodova, Maïâ V., Svetlana A. SHuvalova. Voprosy kommunikativno-funktsional'nogo opisanîâ sintaksicheskogo stroâ russkogo âzyka. Moskva: MGU, 1989]
- Гак, Владимир Г. Десемантизация языкового знака в аналитических структурах синтаксиса, Аналитические конструкции в языках различных типов. Москва–Ленинград: АН СССР, 1965.
[Gak, Vladimir G. Desemantizatšiâ âzykovogo znaka v analiticheskikh strukturakh sintaksisa, Analiticheskie konstruktšii v âzykakh razlichnykh tipov. Moskva–Leningrad: ANSSSR, 1965]
- Глазман, Мира. А. «Об использовании глаголов в качестве связок в составном сказуемом». [В:] Сборник рефератов научных работ, вып.2. Алма-Ата, 1962: 35–36.
[Glazman, Mira. A. «Ob ispol'zovanii glagolov v kachestve svâzok v sostavnom skazuemom». [V:] Sbornik referatov nauchnykh rabot, vyp.2. Alma-Ata, 1962: 35–36]
- Глазман, Мира. А. «К вопросу о взаимодействии лексического и грамматического в глагольных связках составного сказуемого». [В:] Филологический сборник, вып.1. Алма-Ата, 1963: 74–78.
[Glazman, Mira. A. «K voprosu o vzaimodeïstvii leksicheskogo i grammaticheskogo v glagol'nykh svâzках sostavnogo skazuemogo». [V:] Filologicheskii sbornik, vyp.1.

Alma-Ata, 1963: 74–78]

Голицына, Татьяна Н. Служебные (связочные) глаголы русского языка и их полноточные соответствия. Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Воронежский гос. ун-т. Воронеж, 1983.

[Golitsyna, Tat'ana N. Sluzhebnye (svâzochnye) glagoly russkogo âzyka i ikh polnoznachnye sootvetstviâ. Aftoref. dis. ... kand. filol. nauk. Voronezhskii gos. un-t. Voronezh, 1983]

Крстић (Радовановић), Маја. «Конструкције са глаголом јављају се у руском језику». Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, књ. XXIII, 2006: 65–75.

[Krstić (Radovanović), Maja. «Konstrukcije sa glagolom âvlat'sâ u ruskom jeziku». Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, knj. XXIII, 2006: 65–75]

Крстић, Маја. «О употреби копулативних глагола у руском и српском језику». Славистика, књ. XVIII, 2014: 268–274.

[Krstić, Maja. «O upotrebi kopulativnih glagola u ruskom i srpskom jeziku». Slavistika, knj. XVIII, 2014: 268–274]

Крстич, Майя. «Значение и употребление глагола состоять и его эквиваленты в сербском языке». Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 2, Языкознание. – 2018. – Т. 17, № 4. – С. 188–196. – DOI: <https://doi.org/10.15688/jvolsu2.2018.4.18>.

[Krstić, Maja. «Znachenie i upotreblenie glagola sostoât' i ego êkvivalenty v serbskom âzyke». Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta. Serîâ 2, Âzykoznanie. – 2018. – Т. 17, № 4. – С. 188–196. – DOI: <https://doi.org/10.15688/jvolsu2.2018.4.18>]

Лекант, Павел А. Типы и формы сказуемого в современном русском языке. Москва, 1976.

[Lekant, Pavel A. Tipy i formy skazuemogo v sovremennom russkom âzyke. Moskva, 1976]

Пешковский, Александр М. Русский синтаксис в научном освещении. Москва, 2001.

[Peshkovskii, Aleksandr M. Russkii sintaksis v nauchnom osveshchenii. Moskva, 2001]

Попова, Лариса. В. О месте связки в грамматической системе русского языка // Известия ПГПУ им. В. Г. Белинского. № 23, 2011: 215–218 (Научная библиотека КиберЛенинка: <http://cyberleninka.ru/article/n/o-meste-svyazki-v-grammaticheskoy-sisteme-russkogo-yazyka#ixzz2b8bhQbRN>)

[Popova, Larisa. V. O meste svâzki v grammaticheskoj sisteme russkogo âzyka // Izvestiâ PGPU im. V. G. Belinskogo. № 23, 2011: 215–218 (Nauchnaâ biblioteka KiberLeninka: <http://cyberleninka.ru/article/n/o-meste-svyazki-v-grammaticheskoy-sisteme-russkogo-yazyka#ixzz2b8bhQbRN>)]

Руднев, Дмитрий В. «История формирования в русском языке глагольной связки *служить*». Вестник СПбГУ. Сер. 9. 2014. Вп. 1: 210–220.

[Rudnev, Dmitrii V. «Istoriâ formirovaniâ v russkom âzyke glagol'noï svâzki sluzhit'». Vestnik SpbGU. Ser. 9. 2014. Vp. 1: 210–220]

Степанов, Юрий С. К универсальной классификации предикатов. Москва: Известия Академии наук СССР, Серия литературы и языка, Т. 39, 4, 1980.

[Stepanov, Ūrii S. K universal'noï klassifikatsii predikatov. Moskva: Izvestiâ Akademii nauk SSSR, Serîâ literatury i âzyka, T. 39, 4, 1980]

Цзин, Ли. «Русский глагол „служить“ и его китайские эквиваленты». Языки народов зарубежных стран Европы, Азии, Африки. Филологический аспект, № 12 (56). Научно-издательский центр Открытое знание, 2019: 61–69.

[TSzin, Li. «Russkii glagol „sluzhit“ i ego kitaiskie ékvivalenty». *Âzyki narodov zarubezhnykh stran Evropy, Azii, Afriki. Filologicheskii aspekt*, № 12 (56). Nauchno-izdatel'skii tsentr Otkrytoe znanie, 2019: 61–69]

Чернов, Владимир И. «Полузнаменательные связочные глаголы в современном русском языке». *Вопросы русского языкознания. Вып.1. Куйбышев, 1976: 71–88.*

[CHernov, Vladimir. I. «Poluznamenatel'nye svâzochnye glagoly v sovremennom russkom âzyke». *Voprosy russkogo âzykoznanîâ. Vyp.1. Kuibyshev, 1976: 71–88]*

Речници

Абрамов, Николай А. Словарь русских синонимов и сходных по смыслу выражений. Москва, 1999.

[Abramov, Nikolai A. *Slovar' russkikh sinonimov i skhodnykh po smyslu vyrazheniî. Moskva, 1999]*

Александрова, Зинаида Е. Словарь синонимов русского языка. Москва, 1969.

[Aleksandrova, Zinaida E. *Slovar' sinonimov russkogo âzyka. Moskva, 1969]*

Ефремова, Татьяна Ф. Новый словарь русского языка, Т. 2, Москва, 2000.

[Efremova, Tat'âna F. *Novyi slovar' russkogo âzyka, T. 2, Moskva, 2000]*

Лебедева, Марина Н. Словарь-справочник синтаксической сочетаемости глаголов. Москва, 2001.

[Lebedeva, Marina N. *Slovar'-spravochnik sintaksicheskoi sochetaemosti glagolov. Moskva, 2001]*

НОССРЯ: Новый объяснительный словарь синонимов русского языка, под рук. Ю. Д. Апресяна. Второй выпуск. Москва: РАН, 2000.

[NOSSRÂ: *Novyi ob"âsnitel'nyi slovar' sinonimov russkogo âzyka, pod ruk. Û. D. Apresâna. Vtoroi vypusk. Moskva: RAN, 2000]*

Ожегов, Сергей И., Шведова Наталия Ю. Толковый словарь русского языка. Москва: РАН, 1999.

[Ozhegov, Sergei I., SHvedova Nataliâ Û. *Tolkovyï slovar' russkogo âzyka. Moskva: RAN, 1999]*

Окунева, А. П. Русский глагол, Словарь-справочник. Москва, 2000.

[Okuneva, A. P. *Russkii glagol, Slovar'-spravochnik. Moskva, 2000]*

РСЈ: Речник српскога језика / Редиговао и уредио М. Николић. Нови Сад: Матица Српска, 2007.

[RSJ: *Rečnik srpskoga jezika / Redigovao i uredio M. Nikolić. Novi Sad: Matica Srpska, 2007]*

СРЯ: Словарь русского языка: В 4-х т. / РАН. Ин-т лингвистич. исследований; Под ред. А. П. Евгеньевой. – 4-е изд., стер. – М.: Рус. яз.; Полиграфресурсы, 1999; (электронная версия): Фундаментальная электронная библиотека.

[SRÂ: *Slovar' russkogo âzyka: V 4-kh t. / RAN. In-t lingvistich. issledovaniî; Pod red. A. P. Evgen'evoi. – 4-e izd., ster. – M.: Rus. âz.; Poligrafresursy, 1999; (élektronnaâ versiâ): Fundamental'naâ élektronnaâ biblioteka]*

СС: Словарь синонимов. Ленинград: АН СССР, Институт русского языка, 1975.

[SS: *Slovar' sinonimov. Leningrad: ANSSSR, Institut russkogo âzyka, 1975]*

ССРЯ: Словарь синонимов русского языка. Т. 2. Ленинград: АН СССР, Институт русского языка, 1971.

[SSRĀ: Slovar' sinonimov russkogo âzyka. T. 2. Leningrad: ANSSSR, Institut russkogo âzyka, 1971]

СФСРЯ: Словарь фразеологических синонимов русского языка, под ред. В. П. Жукова. Москва, 1987.

[SFSRĀ: Slovar' frazeologicheskikh sinonimov russkogo âzyka, pod red. V. P. Zhukova. Moskva, 1987]

ТСРЯ: Толковый словарь русского языка, под ред. Б. М. Волина и Д. Н. Ушакова, Т. IV. Москва, 1940.

[TSRĀ: Tolkovyĭ slovar' russkogo âzyka, pod red. B. M. Volina i D. N. Ushakova, T. IV. Moskva, 1940]

Извори

Запрос по корпусу газетных текстов: <http://lexicol.philol.msu.ru/cgi-bin/koi/corpus.corpus.query>

[Zapros po korpusu gazetnykh tekstov: <http://lexicol.philol.msu.ru/cgi-bin/koi/corpus.corpus.query>]

Национальный корпус русского языка: www.ruscorpora.ru

[Natsional'nyĭ korpus russkogo âzyka: www.ruscorpora.ru]

Онлайн-карта слов и выражений русского языка: www.kartaslov.ru

[Onlajn-karta slov i vyrazheniĭ russkogo âzyka: www.kartaslov.ru]

Мая Крстић

ГЛАГОЛ *СЛУЖИТЬ* И ЕГО ЭКВИВАЛЕНТЫ В СЕРБСКОМ ЯЗЫКЕ

Резюме

Глагол *служить* имеет несколько различных значений и, в зависимости от значения, широкий спектр возможностей его использования в разных сферах. В большинстве случаев данный глагол имеет значение 'служить кому-то, помогать (кому-то), быть в подчиненном положении'; 'работать, служить / служить (интересам) государству, обществу'; 'выполнять определенную функцию' и 'служить в армии', а также может обозначать и церковное служение, и команду собаке выполнить стойку на задних лапах. В дополнение к вышеприведенным значениям, в которых глагол *служить* представляет собой полнозначный глагол с регулярным употреблением, мы выделили одно значение, которое отличается от всех вышеупомянутых: 'быть, представлять собой'. Такое значение данный глагол приобретает в конструкциях с составным именным сказуемым, в составе которого он выполняет роль связочного глагола. В данных конструкциях глагол *служить* подвергается десемантизации и выполняет грамматическую функцию, однако сохраняет часть своего основного значения (в отличие от глагола *быть*).

Ключевые слова: глагол, служить, связка, десемантизация, русский язык, сербский язык.